

Beszélgetések a Történeti Levéltárban

MEGHÍVÓ

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2011 februárjában előadássorozatot indított, amelynek keretében az intézményben folyó tudományos kutatást és iratfeldolgozást mutatjuk be. Szívesen látjuk az érdeklődőket minden hónap második csütörtök délutánján előadásainkon, és az azt követő beszélgetéseken.

A következő előadásra 2014. szeptember 11-én 15 órakor az ÁBTL aulájában kerül sor (Budapest, VI. ker. Eötvös utca 7.)

Előadó: **Papp István**

Az előadás címe:

„Parasztügynökök” – Informátorok a falusi társadalom és az állambiztonság szorításában

A hagyományos megítélés szerint az ügynökök kifejezetten negatív megítélés alá esnek, szinte mindmáig hordozzák a Kádár-korszak szimbolikus terhét. Előadásomban árnyalni szeretném ezt a képet egy eddig kevésbé kutatott terület, a mezőgazdasági szabotázs-elhárítás bemutatásával. A politikai rendőrség ezen részlegének tevékenysége elsősorban az 1956 előtti, ún. kulákperek, illetve a kollektivizálási hullámok során elkövetett jogsértések kapcsán ismert. Előadásomban mégsem ezekről az eljárásokról kívánok szólni, hanem azoknak a parasztembereknek, kétkezi munkásoknak a helyzetéről, akiket falvakban, netán kisvárosokban hálózati munkára szerveztek be a Politikai Nyomozó Főosztály operatív tisztjei.

Először szeretném röviden áttekinteni a mezőgazdasági elhárítás tevékenységi körét, utalva arra, hogy a politikai rendőrség ezen ügyosztályának ténykedése rendkívül szorosan igazodott az 1956 és 1962 közötti agrárpolitika hullámvázaihoz. Előadásom második részében 24 ügynöki életút összevetésére vállalkozom. Az itt szereplő személyek közös vonása, hogy mindnyájan traktorvezetőként dolgoztak valamelyik termelőszövetkezet, állami gazdaság, esetleg gépállomás alkalmazásában. Nem feltétlenül a mezőgazdasági elhárítás szervezte be őket, de falusi-tanyasi környezetben találtak a politikai rendőrséggel. Ez utóbbi tény fontosabbnak tartottam, mint azt, hogy konkrétan melyik szervezeti egység akarta őket foglalkoztatni. Előzetesen megfogalmazott kérdések (az ügynök szüleinek foglalkozása, párttagsága, a családi földbirtok nagysága, politikai életút, a beszerzés indoka, az ügynöki tevékenység értékelése, a kizárás indoka) alapján arra kerestem a választ, kit és miért szemelhetek ki erre a munkára, hogyan jellemezhető az ügynökök és tartótisztjeik kapcsolata,

vannak-e tipikus ügynöki viselkedésformák, s miért volt kudarcra ítélve ez a fajta politikai rendőrségi munka. Ezzel voltaképpen megelőlegezem a kutatás végső mérlegét, mivel egy másfajta ügynökkép mellett kívánok kardoskodni.

Előadásom harmadik részében egy húszesztendőes traktoros-gépész B-dosszióját elemzem, azt igyekeztvén bizonyítani, hogy egyetlen, jelen esetben állambiztonsági forrás miért nem elégséges egy ügynöki pályakép értelmezéséhez. Az önéletrajz és a beszerzés kapcsán ellentmondások, esetlegességek, homályos pontok egész sora villan fel, amely további források bevonására ösztönzi a kutatót.

Papp István